

IZJAVA O PRIHODNOSTI GORSKIH OBMOČIJ SLOVENIJE¹

Izhajajoč iz:

- naravnih in družbenih značilnosti gorskih območij,
- zahtevnih življenjskih razmer in prilagoditev nanje ter občutljivosti in ranljivosti gorskih območij,
- skrbi za biotsko raznovrstnost, ohranjanje narave, prilagajanje ter blaženje podnebnih sprememb,
- odgovornosti vseh za čisto pitno vodo,
- zgodovinskega razvoja slovenskega gorništv² in gorniškega turizma,
- ohranjanja kulturne dediščine, kmetijske rabe tal in souporabe gorskih območij,
- vloge in pomena Triglavskega narodnega parka ter primerov dobrih praks iz tujih zavarovanih območij,
- dosedanjega kakovostnega samoomejevanja slovenske planinske organizacije,
- mednarodnih dokumentov in zavez, kot so Alpska konvencija, priporočila Svetovne zveze za varstvo narave (IUCN) ter Tirolska deklaracija o dobri praksi v gorskih športih,
- Častnega kodeksa slovenskih planincev,
- vloge civilne družbe, ki si s svojim delovanjem prizadeva za dobrobit skupnosti v celoti in
- načina kakovostnega izvajanja gorniške dejavnosti v slovenskih gorah, ki v vsem poudarja razlike med dolino in vrhom,

z jasnimi in iskrenimi namenoma preprečiti, da bi naraščajoče število obiskovalcev, širjenje urbanizacije, številni negativni vplivi ter potrošništvo negativno in nepovratno spremenili gorska območja Slovenije,

z odločnim pričakovanjem po spremenjeni prostorski, prometni, okoljski, turistični in kmetijski politiki, ki bo gorska območja prepoznala kot pomemben vir kakovostnega življenja sedanje in prihodnjih generacij prebivalcev in prebivalcev Slovenije,

CIPRA Slovenija, Društvo za varstvo Alp

poziva planinsko organizacijo (Planinsko zvezo Slovenije, planinska društva ter njihove člane)

da pristopijo k

tej izjavi o podpori trajnostnemu razvoju in uveljavljanju skromnosti v gorniškem turizmu

zavedajoč se:

¹ Izjava o prihodnosti gorskih območij Slovenije ter podpori trajnostnemu razvoju in uveljavljanju skromnosti v gorniškem turizmu nastaja v okviru CIPRE Slovenija, društva za varstvo Alp.

Izjava je po svojih stališčih moralistična, po namenih politična in po izrazu oblastna. Izjava stopa v konflikt s sedanostjo, ki ga želi pomiriti. V konfliktu je izjava izbrala stran in ga izostri. Izjava pojasni preteklost (spomnimo se na razmerje med Slovenskim planinskim društvom in Turistovskim klubom Skala) in s tem spoznanjem nakaže prihodnost. Z izjavo segamo po orodjih, ki niso lastna civilni družbi. Tega nam ne bi bilo treba, če bi zadostovalo spoznanje, dialog s spoznanjem in odločitev za oboje. *Sapere aude!* («Drzniti si biti moder!»)

² Gorništv je sopomenka planinstvu in ga v tej izjavi razumemo kot športno, gospodarsko, raziskovalno, naravovarstveno, zaščitno-reševalno, humanitarno in kulturno dejavnost, povezana z gorsko naravo.

- da so naravna, kulturna in duhovna dediščina pomembne prvine uresničevanja gorništva in je spoznavanje, raziskovanje in doživljanje narave sestavni del kakovostne izvedbe gorništva,
 - da so hoja, plezanje, turno smučanje (in povezane oblike gibanja), ob jasnem zavedanju njihovega negativnega vpliva, najbolj razširjene oblike gibanja v gorah, s katero se lahko iz najrazličnejših motivov ukvarjamo v prostem času vse leto, sami ali v (organizirani in vodeni) skupini,
 - da je gorništvo med najcenejšimi in najbolj dostopnimi dejavnostmi na prostem (z njo je mogoče začeti v katerem koli življenjskem obdobju, hodijo lahko tudi tisti, ki se sicer nikoli niso ukvarjali s športom ali sploh nimajo priložnosti, da bi se ukvarjali z njim), na voljo nam je v vseh življenjskih obdobjih (od otroštva do visoke starosti) in je primerna družinska športna zvrst,
 - je gorništvo del identitete slovenske nacije in slovenskega kulturnega prostora v zamejstvu, zdomstvu in izseljenstvu,
 - da gorniško usposobljeni obiskovalci gora vstopajo v ta svet spoštljivo, odgovorno in zavedajoč se lastnih omejitev in sprejemajo tveganje,
 - da so gorski reševalci prostovoljci in da množičen obisk sili reševalce v stalno delo na meji lastnih zmožnosti pri čemer se pri obiskovalcih izmika zavedanje, da je varnost v gorah predpogoj za vse dejavnosti,
- da »zeleni turizem« pomeni hitro zmanjšanje ogljičnega odtisa z uporabo javnega prevoza in ekološko bolj prijaznih prevoznih sredstev, gradnjo (in kakovostno prenavo) energetske učinkovite obstoječih nastanitvev planinskih koč (v nadaljevanju: koč), zmanjšanje onesnaževanja in količine odpadne vode ter prsti, količine odpadkov in nenehno skrb za ohranjanje narave,
- da »zeleni turizem« vključuje gospodarstvo, ki konkurenčnost turističnih krajev ter ponudnikov turističnih storitev oblikuje ne zgolj v interesu dobičkonosnega trga, temveč z ustvarjanjem višje dodane vrednosti vseh deležnikov v daljšem časovnem obdobju,
 - da »zeleni turizem« povezuje, vključuje in upošteva vse interese lokalne skupnosti, lastnikov in uporabnikov pokrajinskih storitev gorskih območij,
- da gorniški turizem, kot del gorskega turizma, nima sezone in rabi gorniško infrastrukturo (planinske poti (v nadaljevanju: poti), koč, gorsko vodništvo in informacije o gorništvu) vse leto,
- ta infrastruktura, ki je drugačna od podobne infrastrukture drugod v Alpah, je zaradi manjše urbaniziranosti v preteklosti, konkurenčna prednost, zlasti za tuje obiskovalce slovenskih gora,
 - da množičen potrošniški turizem predstavlja grožnjo trajnostnemu razvoju slovenskih gorskih območij, zato je treba ustaviti nadaljnji razvoj turističnih produktov, ki bi imeli za posledico še več obiska domačih in tujih obiskovalcev ter posledično povečanje turističnih nastanitvev in podporne infrastrukture,
 - da je medijska podoba ter sporočilnost družbenih omrežij o gorah kot kraljestvu svobode varljiva, saj zakriva skrb za varnost v gorah, potrošniško in ne trajnostno plat dogajanja,
 - da zmanjševanje razlik med dolino in vrhom³, kot prikriti cilj destinacijskega produkta pohodništvo, ne pride v poštev; gorništvo te razlike poudarja in se iz njih uči,
- da poti, kot rezultat dela prostovoljcev, predstavljajo pomembno kulturno in tehnično dediščino slovenske pokrajine, saj so to bile stoletja in tisočletja edine uhojene poti namenjene prebivalstvu, danes pa gre za organsko vez koč in vrha z dolino,

³ Gre za proces prikrite urbanizacije, urbane »revitalizacije«, ali boljše gentrifikacije, to je nadomeščanje enega družbenega, vrednostnega sloja (gorništvo) z drugim (pohodništvo).

- da morajo biti poti, za katere kot prostovoljci skrbijo markacisti, urejene in redno vzdrževane (v skladu s standardi) in morajo predstavljati najmanjšo mero tveganja za obiskovalce,
- da novih poti, zlasti ferat, ne gradimo in ne označujemo s pohodniškimi oznakami,
- da nujno potrebne, nove gozdne vlake, oskrbovalni kolovozi in gozdne ceste za svoj potek ne izbirajo obstoječih poti,
- da vrhovi gora ostajajo brez vsakršnih obeležij, tudi nezahtevnih in enostavnih objektov,
- da gorniški turizem od dnevnega gosta kočje zahteva, da se scela prilagodi skromnosti in preprostosti ponudbe, ki izhaja iz narave gora,
- da je v kočah, zlasti nad gozdno mejo, treba zniževati raven ponudbe, saj je kočja le zavetišče, ki ima samo osnovne, nujne, a kakovostne storitve,
- da ima dejanski status⁴ planinske kočje lahko le kočja, ki ni vse leto enostavno dostopna po oskrbnem kolovozu, cesti ali z žičnico za osebni promet, je v društveni lasti in deluje na nepridobiten način s ciljem ničelne rasti (zmanjšati je treba obseg sive ekonomije, dela na črno in korupcijskega tveganja v upravljanju kočje); takšna kočje naj bo oproščena plačila DDV,
- da ostale kočje – planinske gostilne, navkljub pridobitnemu delovanju, svojo dejavnost v čim večji meri prilagodijo standardom gorniškega (in ne pohodniškega) turizma,
- da kočja z objavo prehranske ponudbe (v celoti, na svoji spletni strani), zmanjšuje razkorak med pričakovanji obiskovalcev in dejansko ponudbo, da postrežbo prilagodi taktiki/časovnici kakovostne izvedbe gorniškega izleta ali ture ter časovno omeji na nekaj ur (storitve naj bodo v čim večji meri samopostrežne), kar zahteva manj strežnega oseba in zmanjšuje njihov stres ter delovne obremenitve preko delovnega časa,
- da morata hrana in pijača služiti okrepcilu obiskovalcev, njuna priprava pa naj z vidika porabe vode, energije in odpadkov čim bolj razbremeni kočje, ne pa razvoju gurmanskih užitek, ekskluzivnosti ponudbe in s tem povezano samo promocijo planinske gostilne,
- da morajo vsi, ki želijo spati v kočji, spanje v naprej rezervirati v enotnem informacijskem sistemu, ki ga zagotovi turistično gospodarstvo,
- da oskrba kočje sledi kratki prehranski poti živil ter trajnostnim oblikam dostave,
- da je dovoljena le prenova kočje, ne pa širitev prenočitvenih zmogljivosti ali gradnja novih objektov ter širjenje oskrbe z vodo, če izboljšuje energetska učinkovitost, zmanjšuje vpliv na naravo in s tem dosega nizko ali razogljičeno poslovanje,
- da mora imeti vsaka kočja kakovostno (v skladu s predpisi) delujočo čistilno napravo,
- da ima javni promet povsod prednost pred individualnim prometom, ta pa ne sme segati do vrat kočje,
- da gorska območja ostajajo odprt prostor, zato se peš obisk dolin za dnevne obiskovalce ne sme omejevati, treba pa ga je s pomočjo digitalizacije razpršiti v prostoru in času, s pozitivno diskriminacijo obiskovalcev visokogorja pa dati prednost večdnevni obisku, gorniški usposobljenosti in kakovostni množičnosti,
- da ima gornik, ki ima rezervirano spanje v kočji, prednost na plačljivem parkirišču v dolini – namesto parkirnine za dva dni, plača zgolj za en dan,
- da je ponudba kočje prilagojena dolgohodnemu, večdnevni obiskovalcu gora,
- da je obiskovalcu (novincu), ki na vsem lepem zapusti dolino, na voljo gorski vodnik ali obnovljene pohodniške poti do nekdanjih opuščanih planin pod gozdno mejo,
- da se posamezniki, zlasti pa organizirane in vodene skupine dosledno izogibajo mirnim območjem ter spoštujejo režime zavarovanih območij,
- da se v javnosti ne vzpodbuja in ne poroča o rekordnih in ekstremnih dosežkih v gorah,

⁴ <http://borut.blog.si/2007/06/01/gornistvo-ni-pridobitna-dejavnost/>

- da stalna navzočnost in nadzor inšpektorjev ter takojšnje ukrepanje pomenita skrb za trajnostni razvoj, k čemer s svojim ozaveščevalnim delom lahko pripomorejo tudi usposobljeni prostovoljci,
 - da mora država planinske organizacije vključevati v oblastne postopke ob načrtovanih posegih različnih deležnikov v gorski svet,

 - krepiti pomen obstoječih zavarovanih gorskih območij,
 - je treba nadaljevati z aktivnostmi za ustanovitev regijskih parkov na območju Karavank in Kamniško-Savinjskih Alp in
 - pripraviti ter uskladiti celostno pravno varstvo (zakoni in podzakonski akti) v podporo trajnostnemu razvoju gorskih območij.
-

Izjava o prihodnosti gorskih območij Slovenije in podpori trajnostnemu razvoju in uveljavljanju skromnosti v gorniškem turizmu

Marec 2022, 5.0

Predlogi za dopolnitve in komentarji na: borut.persolja@guest.arnes.si